

‘Voor mijn kinderen is elke nieuwe ontmoeting een confrontatie. **Omdat hun littekens niet te verbergen zijn met kleding.** En daar zullen ze mee moeten leven’

Een steekvlam maakte een einde aan de zorgeloze jeugd van Arnout en Brenda. Vijftien jaar en ontelbare operaties later kijkt moeder Marja terug op die loodzware periode na het gruwelijke ongeluk. Een ongeluk dat ondanks alles ook goede dingen heeft gebracht, zoals twee indrukwekkende boeken over en voor kinderen met brandwonden.

Er is een mapje met foto's dat Marja zeker de eerste twaalf jaar niet tevoorschijn heeft gehaald. 'Gruwelijke foto's' staat er op het mapje. Het bevat foto's van de twee jongste van haar vier kinderen. Van de eerste maanden na het ongeval nu vijftien jaar geleden. Toen Arnout vier was en Brenda zes. Twee kinderen in een ziekenhuisbed; lijf, benen, armen, hals, hoofd, alles in het verband, op het gezicht na. Een gezicht als een rauw stuk vlees waarin alleen de ogen nog iets menselijks laten zien.

Foto's van maanden later: naakte kinderlijfjes, rechtopstaand, stijf als in een harnas, huid die romp, benen en armen omhult, roodpaars gekleurd, dik en verwrongen als kabelbanen. Foto's die Marja, op aanraden van de psycholoog van het brandwondencentrum, bewust heeft gemaakt. Om te kunnen laten zien hoe erg het was. En hoe groot het wonder dat deze kinderen, hun lijven en geest, het ongeval hebben overleefd.

Marja heeft het al zo vaak verteld en in haar hoofd herbeleefd, dat ze de gebeurtenissen van die dag bijna als een lesje opdreunt.

Het is de zaterdag van het pinksterweekend 1991. Kinderen uit de buurt spelen op het pad achter de huizen 'oorlogje'. Ook de drie jongste kinderen van Marja spelen daar. Bij dat spel hoort het poffen van aardappels in een blik. Als het vuur uit lijkt te zijn, gooit een twaalfjarige jongen er spiritus bij. De steekvlam die volgt, zet Brenda en Arnout direct in brand. Robert, hun negenjarige broertje, die het ziet gebeuren, rent in paniek naar huis: "Mama, Brenda, Arnout, brand." Marja vliegt naar buiten en ziet haar jongste kind brandend als een fakkel. Buurtgenoten trekken hem een tuin binnen. Maar waar is Brenda? Dan ziet ze haar staan, tot haar nek in de sloot met een onherkenbaar zwartgeblakerd gezicht. Marja springt in de sloot, gaat achter haar dochter staan, die haar arm uit het water optilt: "Kijk eens, mam." De huid hangt in lange vellen omlaag. "Doe maar weer omlaag," zegt haar moeder uiterst kalm. "Doe maar weer lekker in het water." "Ga ik nu dood?" vraagt haar dochter op even kalme toon als haar moeder. "Nee meisje, maar je moet wel naar het ziekenhuis." Marja: "Ik bleef onnatuurlijk rustig. Dat gaat automatisch. Het enige wat ik wilde, is dat mijn kind niet in paniek raakte. Dat ze vertrouwen hield."

De kinderen werden met loeiende sirenes afgevoerd. Frits, de man van Marja die al die tijd bij Arnout was gebleven, ging in de ene

ambulance mee, Marja in de andere. Pas in de wachtkamer van het brandwondencentrum, toen de kinderen waren weggevoerd voor onderzoek en Marja Frits weerzag, kwamen de tranen, de emoties.

Een verpleegster vangt ze op, praat met ze, laat ze weer alleen als opnieuw de tranen komen. Af en toe horen Frits en Marja hun kinderen schreeuwen en krijsen. Uiteindelijk komt de uitslag: Arnout is voor 52%, Brenda voor 72% derdegraads verbrand. De dokters geven de ouders geen hoop.

Marja: "Ik had het gevoel: nu is het gebeurd. Tot hier duurde het leven en nu houdt het op. Zo was het ook. Je kind herken je aan de mimiek, aan de trekken in het gelaat. Maar wat daar in het ziekenhuisbed lag, had niets meer te maken met mijn kinderen. Dat waren mummies bij wie ik zelfs in hun gezicht niets terugvond wat ik kende. Ik kon niet meer zien of ze blij, boos of verdrietig waren. Zelfs de blik in hun ogen was anders. Ik was gewoon

kind zelfs niet meer over de bol aaien. Alleen het puntje van Brenda's neus kon ze nog heel voorzichtig beroeren. De rest van Brenda was "een lappendeken van rauw vlees", te gevoelig om aan te raken: "Mijn kind lag te huilen en ik kon het niet in mijn armen nemen, niet troosten, ik kon helemaal niets."

Elke ochtend, zodra ze haar ogen opendeed, was het daar: het ongeval. Marja stond ermee op en ze ging ermee naar bed. Soms hielden haar hersenen haar even voor de gek. Dan belde Brenda uit het ziekenhuis naar huis en hoorde Marja een stem die zei: "Hi mam." In een flits zag ze de oude Brenda voor zich. Het mooie meisje van voor het ongeval. Een beeld dat direct daarna werd verschoven door dat van het verbrande gezicht. Elke keer trof het Marja als een mokerslag.

In die tijd waren er in het dorp mensen die zich afvroegen of het niet beter was als de kinderen het niet zouden overleven. Marja

'Ik was mijn kinderen kwijt. Die krijg ik ook niet meer terug. Ik kreeg twee heel andere kinderen terug'

mijn kinderen kwijt. Die krijg ik ook niet meer terug. Ik kreeg twee heel andere kinderen terug. Kinderen die een uiterlijk hebben waaraan je moet wennen. Kinderen die ook anders zijn, die een trauma hebben opgelopen. Die nooit meer zullen zijn wie ze voor het ongeval waren. Maar dat ben ik ook niet. Hun vader ook niet. En hun broertjes ook niet. Het leven dat we hadden, was opgehouden. We moesten een nieuwe start maken."

Brenda en Arnout lagen wekenlang op de intensive care. Ze werden elke week geopereerd: verbrande huid verwijderen, niet verbrande huid transplanteren. Bij Brenda was dat een probleem. Er was maar weinig huid over die niet was verbrand. Zelfs haar oren waren zo verbrand dat ze er na verloop van tijd gewoon afvielen. Op een gegeven moment bleef alleen haar niet verbrande hoofdhuid nog over om te transplanteren. Brenda huilde toen haar haren eraf moesten. Haar moeder zei: "Rustig maar, het komt allemaal goed, mama is bij je." Maar inwendig schreeuwde Marja het uit. Nu kon ze haar

hoorde het via via. Misschien had ze daar vroeger ook zo over gedacht. Nu was het enige wat ze dacht: het maakt me niet uit hoe ze het overleven, al moeten ze een been of arm missen, als ze het maar overleven.

Bovendien, vond ze, hadden die mensen niet het recht zo te denken: "Zij zagen niet hoe dapper mijn kinderen waren. Hoe ze aan het vechten waren. Hoe ze na elke operatie, keer op keer, zich weer uit dat dal terugvochten. De kinderen hadden het recht om te leven."

Twee keer per dag reden Marja en Frits de elf kilometer van hun dorp Ten Boer naar het brandwondencentrum in Groningen.

Na drie maanden opname kwam Arnout als eerste thuis. Arnouts benen waren dusdanig verbrand dat hij niet meer kon staan of lopen. Dat moest hij opnieuw leren. Eigenlijk moest Arnout naar het revalidatiecentrum, maar na veel aandringen mochten Frits en Marja hem thuis verzorgen en laten revalideren. In het ziekenhuis hadden ze geleerd hoe ze Arnout het beste konden dragen, konden wassen, de nog open wonden moesten verzorgen en hoe ▷

ze zijn benen, hals en handen moesten spal-
ken. Net getransplanteerde huid heeft name-
lijk de neiging om te krimpen. Dat betekent
ook oefenen net zo lang tot de huid is 'uitge-
rijpt' en soepel is geworden. Daarvoor moest
hij elke dag naar de fysiotherapeut in het
ziekenhuis. Als Arnout bij de fysiotherapeut
was, ging Marja naar Brenda. Brenda die pas
van de intensive care af mocht toen Arnout
naar huis ging. En die elke keer huilde als haar
ouders na het bezoek vertrokken.

Een maand later mocht ook zij het ziekenhuis
verlaten. Marja en Frits vochten ervoor om
ook haar thuis te mogen verzorgen in plaats
van haar naar een revalidatiecentrum te stu-
ren. "Dat centrum was ver weg, we hadden
haar daar niet elke dag op kunnen zoeken en
ze had al zo'n heimwee. Bovendien hadden we
thuis nog twee kinderen die al vier maanden
papa en mama hadden moeten missen. We
hadden zoiets van: dat trekken we niet. Het
gezin moet weer bij elkaar."

**Als ze er weer voor zou staan, zou Marja
haar kinderen weer thuis laten revalideren.
Maar het was zwaar.** Heel zwaar: "Je denkt
dat je het ergste hebt gehad als ze het heb-
ben overleefd en weer thuis zijn. Maar dan
begint het pas."

Nu waren er twee kinderen thuis die inten-
sieve verzorging nodig hadden. Die niets
of bijna niets zelf konden. Elke dag, zeven
dagen per week, was er de noodzaak van:
twee kinderen om de beurt in bad, verband
eraf weken, open wonden droog föhnen,
korstjes van helende wonden met een pincet
eraf peuteren - heel voorzichtig om het kind
geen pijn te doen - omdat de wond dan beter
en mooier geneest. Dan insmeren, verbinden,
spalken, drukklleding aan. Daarna Arnout
naar school brengen, terug naar huis en met
Brenda naar de fysiotherapeut. En elke dag
twee bedden verschonen, lakens - vies van de
wonden en smeersels - wassen, de drukkle-
ding op de hand. Tussendoor de oudste twee
jongens naar school helpen, brood smeren.
Brenda opnieuw naar bed brengen, spalken,
insmeren. Snel de boodschappen doen als om
drie uur de juffrouw er is om Brenda thuis les

te geven. Koken en daarna afwassen met de
oudste twee, terwijl Frits in de gang 'spelletjes'
deed met Brenda en Arnout, oefeningen die
vaak pijn deden: "Maar dan toch doorzetten.
Elke dag: 'Kom op, het moet, lopen.'" Daarna
opnieuw het ritueel van verbinden, spalken
enzovoort.

**Moe was ze. Zo enorm moe. Dat eerste jaar
leefde ze van dag tot dag, eigenlijk van uur
tot uur.** Soms, als ze Arnout 's morgens naar
school had gebracht, liep ze de hele weg naar
huis terug te huilen. Van moeheid. Om half
negen 's morgens al.

Natuurlijk huilde ze ook van machteloosheid,
van angst en zorgen, van frustratie. Ze heeft
wat afgehuild die afgelopen jaren. "Man zeg,
je weet niet hoe je huilen kunt." Maar het
luchtte op, merkte ze. Dus liet ze het toe. Bij
zichzelf en bij haar kinderen als die opstan-
dig waren, verdrietig of angstig voor weer
een nieuwe operatie: een reconstructie van
een stukje huid, soms op meerdere plekken
tegelijk; een onderlip die uit het slijmvlies aan
de binnenkant gereconstrueerd wordt; een
reconstructie van een neusvleugel; een hals
waarin weer een extra stukje huid geplaatst
moet worden omdat de hals huid anders aan
de borst vastgroeit. Want kinderen groeien,
maar getransplanteerde huid niet. Vandaar
de mondspreiders, een nachtklem die zorgt
dat de nieuw gevormde mond niet krimpt.
Vandaar de halskragen, de spalken, vandaar
de vele, vele operaties. Jaar in, jaar uit. Tot je
volgroeid bent. Maar dan nog zijn er noodza-
kelijke operaties. Of keuzeoperaties: dan mag
je kiezen of je voor een mooiere neus wel of
niet een zoveelste operatie overhebt. Operaties
die niet en nooit wennen. Integendeel. Omdat
je weet dat je gezond het ziekenhuis ingaat
en er als een doodziek vogeltje uitkomt. Dat
weten Arnout en Brenda. Dat weten hun
moeder, hun vader en broertjes ook. Elke
operatie betekende en betekent nog steeds
voor het hele gezin vooraf stress en angst. En
na elke operatie is het opnieuw het dal in van
pijn, jeuk, smeren, spalken, oefenen. En van
afwachten. Vaak wel een halfjaar van onze-
kerheid of de operatie is geslaagd. Of er geen

ontstekingen komen, de reconstructie ook
echt een verbetering is geweest, de huid zijn
paarsrode kleur verliest...

**Behalve de moeheid, het verdriet en de zor-
gen om de toekomst van haar kinderen, was
er die eerste jaren ook een enorme woede
bij Marja.** Woede omdat een twaalfjarige
jongen met één beweging het leven van haar
kinderen had verwoest. Een jongen die twee
huizen verderop woonde, die Marja buiten
zag spelen terwijl zij haar kinderen aan het
spalken was. Die ze vermeed als ze op straat
kwam, omdat ze hem wel wat aan kon doen.
Heftige gevoelens die haar, als ze er nu over
praat, nog steeds emotioneren. "Omdat," zegt
ze, "ik natuurlijk ook wel weet dat hij het niet
met opzet heeft gedaan. Dat ook hij dat onge-
val zijn leven lang met zich meedraagt. Maar
woede en begrip zijn twee emoties die ver van
elkaar staan. Het heeft wel negen jaar geduurd
voor ik tegen zijn moeder kon zeggen dat ik
niet meer boos op hem was."

Op die moeder was ze niet boos, nee. Nooit
geweest ook. Die moeder had geregeld geïn-
formeerd toen Brenda en Arnout nog in het
brandwondencentrum lagen. Direct nadat
Arnout was thuisgekomen, was ze komen
kijken. Ze was zich kapot geschrokken van
wat ze zag, was helemaal overstuur. Marja had
haar getroost. "Ik vond het zo erg voor haar.
Het idee dat jouw kind zoiets heeft aangericht,
dat moet vreselijk zijn. Ik dacht: mijn kinde-
ren hadden hetzelfde kunnen doen. Dan had
ik in haar schoenen gestaan. Ik heb me wel
eens afgevraagd: wat is erger voor een moe-
der?" Met tranen: "Zij en ik hadden allebei
verdriet."

Tegen de jongen zelf, die inmiddels volwassen
is, heeft ze het nooit kunnen en ook niet wil-
len zeggen. "Ik wil niet geconfronteerd wor-
den met zijn verdriet, zijn pijn. Ik denk dat ik
dat niet aan zou kunnen."

**Wat nog steeds zeer doet - en wat ook nooit
went - zijn de blikken.** Vanaf het allereerste
begin namen Frits en Marja de kinderen
bewust veel mee naar buiten: naar winkels,
naar terrasjes, naar het openluchtzwembad.
Ook al wisten ze dat hun gezin zou worden
bekeken als een kermisattractie: "Overal waar
we kwamen, werden we aangegaapt, bleven
mensen stilstaan, draaiden hun hoofden om,
kwamen soms zelfs terug om beter te kijken.
Kinderen én volwassenen." Natuurlijk begrijpt
Marja dat mensen kijken, omdat haar kinde-
ren er anders uitzien. "Maar tussen kijken en

**'Mijn kind lag te huilen en ik kon het
niet in mijn armen nemen, niet troosten,
ik kon helemaal niets'**

'Overal waar we kwamen, werden we aangegaapt, bleven mensen stilstaan, draaiden ze hun hoofden om, kwamen soms zelfs terug om beter te kijken'

kijken zit een groot verschil."

Marja heeft geleerd om niet meer om zich heen te kijken als ze ergens komt. Uit zelfbescherming. "Want ze doen altijd zeer, die blikken. Mensen kijken met een vies gezicht naar jouw kind. Het kind van wie jij houdt. Dat je alles is."

Doodslaan kan ze die mensen. En woede voelt ze als Brenda haar vertelt dat ze is aangesproken door een meisje dat botweg zegt: "Hoe komt dat toch dat je er zo uitziet? Daar kun je wat aan doen, hoor. Heb je wel eens plastische chirurgie geprobeerd?"

"Voor mijn kinderen," zegt Marja, "is elke nieuwe ontmoeting een confrontatie. Omdat hun littekens niet te verbergen zijn met kleding moeten ze die confrontatie aangaan. Dat blijft. En daar zullen ze mee moeten leven."

Op aanraden van de psycholoog heeft Marja van het begin af aan geprobeerd alles met de kinderen bespreekbaar te houden: de brandwonden, hun uiterlijk, hun onzekerheden. "Je moet zorgen dat je dat niet doodzwijgt. Ook met kleding kopen heb ik nooit gezegd: 'Dat moet je niet doen of dat staat je niet.' Brenda loopt ook nu als ze gaat zwemmen gewoon in bikini. Ze vindt het enger dan vroeger, maar ze doet het wel. Ze vertelt het ook altijd als er iets naars is gebeurd. Daar ben ik blij om. Arnout is minder open. Maar hij schaamt zich niet voor zijn uiterlijk. Als puber had hij piercings in zijn wenkbrauw, geveerd stekeltjeshaar. Hij deed van alles waardoor hij extra opviel."

Misschien is het juist doordat haar kinderen hun littekens niet onder kleding konden verbergen en omdat er gewoon over gesproken kon worden, dat de grote zorg van Marja niet is uitgekomen. De angst dat haar twee jongste kinderen in hun puberteit zouden ontsporen, aan de drugs zouden gaan of depressief zouden worden, omdat ze er anders uitzien dan anderen. "Dat is gelukkig allemaal niet gebeurd. Maar misschien is dat gewoon hun aard ook niet." Zoals het ook niet de aard van Marja is om bij de pakken neer te zitten.

Wat niet wil zeggen dat er de afgelopen jaren niet veel momenten van terugslag waren.

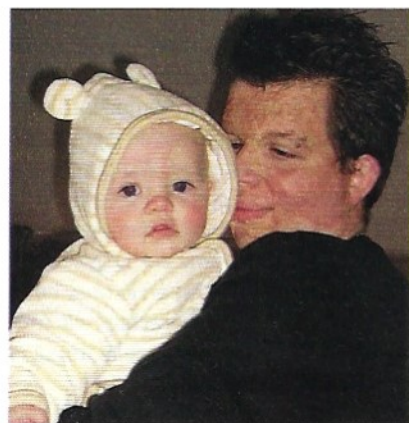
"Momenten dat het opeens weer rauw op je dak valt. Die zijn er soms nog wel."

Nu de kinderen alle vier de deur uit zijn en zelfstandig wonen, merken Frits en zij allebei dat ze emotioneler zijn. "Alsof we nu pas ontdekken: jeetje, wat is er de afgelopen vijftien jaar allemaal gebeurd."

Maar het ongeval heeft ook veel goede dingen opgeleverd. De band die Frits en zij met hun vier kinderen hebben zou onder normale omstandigheden nooit zo intens en zo sterk zijn geweest.

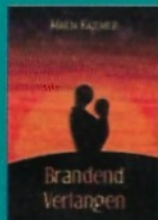
Zonder het ongeval zou Marja nooit twee jeugdboeken hebben geschreven, romans voor en over kinderen met brandwonden. Boeken die heel indringend duidelijk maken wat het betekent, lichamelijk en psychisch, om met littekens door het leven te gaan. Boeken met een happy end. En zonder het ongeval zou de ooit zo verlegen Marja het nooit hebben aangedurfd om in Volendam een zaal van honderdvijftig mensen toe te spreken, om als gastdocent een lesuur voor de opleiding verpleegkundige te verzorgen. Of een workshop op de gezinsdag van de Stichting Kind en Brandwond. Op die dagen legt Marja aan het eind van haar verhaal de cursisten een aantal stellingen voor. De eerste daarvan is als volgt: Stelling 1: Was het voor de kinderen beter geweest als ze het niet hadden overleefd?

Vijftien jaar na dato is zoon Arnout negentien jaar, geslaagd voor zijn grafische opleiding, woont hij samen met vriendin Chantal en is hij de trotse vader van de zes maanden oude Jamie. Vijftien jaar na dato is Brenda 21 jaar, studente dierwetenschappen in Wageningen en lid van de studentenvereniging waar ze regelmatig achter de bar staat, in hemdje met spaghettibandjes. Deze zomer gaat Brenda op vakantie naar Spanje. Alleen. Om Spaans te leren en een surfcursus te volgen. Ze vindt het eng, maar ze doet het. Omdat ze geen zin heeft om de leuke dingen van het leven te missen. ❀

Arnout met zijn zes maanden oude zoontje Jamie.

Twee van Marja Kazemirs kinderen zijn in hun kinderjaren ernstig verbrand. Omdat er zo weinig informatiemateriaal was voor jonge kinderen met brandwonden, schreef Marja het boek *Gezocht: penvriendin met brandwonden*. Haar tweede boek, *Brandend verlangen*, voor en over pubers met littekens, is onlangs verschenen. Een fictief verhaal gebaseerd op de ervaringen met haar eigen kinderen en vele gesprekken met andere mensen met brandwonden. Marja: "Ik wilde laten zien hoe hard het is om te moeten leven met brandwonden, maar ook dat het leven daarmee niet ophoudt. Dat je ook de liefde tegen kunt komen."

Gezocht: penvriendin met brandwonden, uitgeverij Profiel, verkrijgbaar bij de boekhandel en www.bol.com

€ 4,52. *Brandend verlangen* is uitsluitend via www.freemusketiers.nl te bestellen, € 19,95 plus € 3,25 verzendkosten.